FAHİŞE ÇİKA

THOMAS KOROVINIS

ιστός

istos

istos yayın: 3

tanıklıklar: 1

Θωμάς Κοροβίνης, - *Φαχισέ Τσίκα*
© Εκδόσεις Άγρα, 1998
Thomas Korovinis - *Fahişe Çika*

istos yayın, İstanbul, 2012

Birinci Basım: Mayıs 2012

Yayıma Hazırlayan:
Foti Benlisoy

Kapak Tasarım:
Altuğ Güzey

İç Tasarım:
Aykut Kaplan

istos yayın:
Mumhane Caddesi, No: 39, Aziz Andrea Manastırı Hanı, Kat 5,
Karaköy-İstanbul
Tel: +90 212 243 41 61 Faks: +90 212 292 79 75
www.istospoli.com e-mail: info@istospoli.com

ISBN 978-605-4640-00-3

Baskı: Fabrika Basım, Cendere Caddesi, No: 11 Kağıthane-İstanbul
Tel: +90 212 294 38 00

THOMAS KOROVİNİS

FAHİŞE ÇİKA

Çeviren:
Frango Karaoğlan*

*Bu çevirinin tüm geliri Rum Cemaati Hayırsever Dernekleri Koordinasyon Platformu'na bağışlanmıştır.

Thomas Korovinis:

1953'te Selanik'te doğdu. Dil ve edebiyat eğitimi aldı. 1987-1995 yıllarında İstanbul'daki Zapyon ve Merkez Rum liselerinde öğretmenlik yaptı. *Fahişe Çika*'nın dışında pek çok başka öyküsü ve ödüllü bir romanı vardır. Ayrıca Yunus Emre, Karacaoğlan, Baki, Nedim, Aşık Veysel ve Yaşar Kemal gibi çeşitli şair ve yazarların eserlerini Yunancaya çevirmiş, Anadolu halk kültürü, Rum tarihi ve rebetiko müziği hakkında araştırmalar yapmıştır. Yunanistan'da tanınmış gazete ve dergilerde yazarlık da yapan Korovinis aynı zamanda besteci, şarkı sözü yazarı ve solisttir. 1995 Abdi İpekçi araştırma ödülünü almıştır. Korovinis 2011 yılında Yunanistan'ın en prestijli edebiyat ödülü olan Devlet Edebiyat Ödülleri'nde [*Proto Kratiko Vravio Mithistorimatos*] Roman Dalında En İyi Yazar payesini kazanmıştır.

Önsöz

Eftalya'yı (namı diğer Çika) 1989 yılının Haziran ayında İstanbul'da, Yunan Konsolosluğu'nun önünde tanıdım. Orada, cüzi miktarda parasal yardım bulmaya çalışan son trajik figürlerden biriydi. Bu çok çekmiş kadının hayat hikâyesini kendi ağzından dinlediğim gibi kaydettim.

O zaman seksen yaşlarında olan güzel bayan Eftalya hayattan çektikleri ve öğrendikleri ve her şeye kadir "kısmeti" konusunda günah çıkarır gibi bir arzu ve sabırsızlıkla konuştu. Kaydedişimden sekiz yıl sonra bu hikâyeyi işlemeye ve yayımlamaya karar verdim. Eftelya'nın hayatı, ailevi ve tarihi şartların İstanbul'a getirdiği "bir Anadolu kızının" burada yaşadığı çeşitli serüvenlerden sonra Galata genelevlerinin sakini olmaya kadar varan 'anonim' öyküsü olarak tanımlanabilir.

Hikâyesinin çoğu unsurunu olduğu gibi korudum ve sadece kendini tekrarladığı ya da sözü çok uzattığı noktalarda müdahaleler de bulundum. Bu "halk

hikâyesini" yoğurdum ve ona *Fahişe Çika* adını verdim. Eftalya'nın dramatik dili çeşitli lehçelerin karışımından oluşuyor: İstanbullu Rumların yerel söyleyişleri, hâlâ kullanılan çeşitli Türkçe deyimler ve birkaç Pontusça kelimeden oluşan bir karışım.*

"Bizim insanlarımızdan" birinin sürükleyici hayat hikâyesinin içinde çağdaş Türk-Yunan tarihinin birçok mihenktaşı beliriyor ve İstanbul'un son birkaç onyılının toplumsal hayatının karakteristik figür ve olayları gözümüzün önünden bir film şeridi gibi geçiyor.

**Metin içinde de anlatıcımızın Türkçe ve orijinal dillerinde kullandığı sözcükler italik karakterle yazılmıştır –çn.*

FAHİŞE ÇİKA

Ay, bu ne güzel sigara böyle! Yunanistan'dansa isterim. Ecnebi sigarası değil. Ben bunları içerim, Atina'ya gidersem *Assos** içerim.

Kaç kişi miyiz? Paçavrayız biz burada, neyiz ki! Dişlerinin kovuğunu doldurmayız. Nereye gitsek esamemiz okunmaz, oturduğumuz evlerde ayaklarının altındayız. Neler, neler... Türkün sözü geçer, Türkün sözü. Biz adam yerine konmayız.

İşte, hepsini söylüyorum. Duymasınlar, yerin kulağı var. İnsanoğlu çiğ süt emmiş. Ben ailemden kaçtım, babamdan kirişi kırdım. Giresun doğumluyum. Giresunda küçük kızdım, efendime söyleyeyim, savaş patladığında. Savaş patlamadan önce beni mektebe yazdırmışlardı, yedi yaşında.

Mektebin ilk günü, gittim, ama nasıl diyeyim sersem tavuk gibi gittim. Ağlıyordum, ama nasıl ağ-

---

* *Yunanistan'ın en ucuz sigaralarından biri –yn.*

lıyordum. Sonra öyle oturdum sıraya, orada bir sürü çocuk, kocamandı okul. Öyle okurken, şey ederken uyuyuvermişim ben, derin derin uyuyuvermişim. Elimde bir de küçük çanta vardı. İçinde ekmek peynir vardı yiyeyim diye, bir de defter, kalem filan. Güzel *kalemlerimiz* vardı. Hem siyah hem renkli.

Hiçbir şey hissetmemiştim. Hiçbir şey. Ben tabii, vakit geçmiş olacak, uyumuşum, deliksiz uyumuşum. Ne olmuş, uykumun arasında bir patırtı gürültü, rüya gibi, sanki dünya yıkılıyor. Gözlerimi açıyorum bir de ne göreyim! Okul boşalmış. İn cin top oynuyor. Ah, ben hiçbir şey düşünemedim, tek başına yalnız bir çocukcağız, ne anlarım ben. Sonra kalktım, bir ihtiyar kadın gibi yavaş yavaş –ayaklarım tutulmuştu uykudan– yürüdüm, çıktım gittim okuldan ve birden orada bir kedi geldi ayaklarıma dolandı. Siyah bir kedi, yaz bir kenara, güldüm kendi kendime. Koskocamandı, nereden geldi bu dedim? Neyse, gittim duvara tırmandım. Yüksekti. Oracıkta oturdum, ayaklarımı uzattım ve çantama baktım. Hadi, dedim içimden, iki lokma ekmek yiyeyim. Birden baktım tam karşımda bir bah-

çe, bir ev ve bir asker, o bekçilerden *–candarma–* öyle tüfeğiyle bekliyordu. Ona iyice baktım, o da beni gördü ve bir hareket yaptı, in oradan diye. Ben ama alay ediyorum onunla, dilimi çıkarıyorum, şöyle yapıyorum böyle yapıyorum. Sonra bir bakıyorum içeriye, bahçeye, bu da ne, iç çamaşırlar, *olur mu* diyorum, iç çamaşırları mı bekliyor bu? Ama çamaşır değil, asılmış biri vardı içeride, onu bekliyordu. O gün *Mütareke** olmuş. Benim haberim yok. 1917'ydi. Dışarıda ana baba günü olmuş. Yağmaladılar, vurdular döktüler; bizimkiler kız kardeşimi alıp gittiler; Ruslar gitti, karman çorman olmuş, ah, neler olmuş Giresun'a, ama bütün Karadeniz'e de; köylerimiz, bütün ahali Yunan, Hıristiyan, iyi Hıristiyan, hepsi hamarat, bütün Karadeniz. Baktım bu adam gene işaret ediyor, git diyor, hışt, hadi *git.* Ben de biraz sonra, paçavramı sardım, çantamı aldım, ekmekçiğimi ve sıvıştım. Düz yola çıktım, inmeye başladım, yürüdüm babam yürüdüm, evimiz uzaktı, dörtyolda bir tane daha asılmış. Yanına

** Burada 'mütareke' derken kastedilen, devrim sonrasında Rus ordularının Osmanlı topraklarından çekilmesini öngören 5 Aralık 1917 tarihli Erzincan Mütarekesi'dir –yn.*

vardım, baksana dedim, neden dilin dışarıda, neden boynuna bu tabela asılı, Türkçe yazıyor, ne yazıyor? Ve uzaklaştım, biraz yol aldım bir de ne göreyim biri daha asılmış yanında da bir tane pala bıyıklı jandarma, üniformalı, sert, çok sert, git diyor.

Oradan tabana kuvvet yola düştüm dosdoğru yukarıya, gene dörtyolda, öyle dört tane kavşak vardı eve kadar, ben gene orta yerde ve bir tane asılmış daha.

Ama o zaman korktum gayri, biraz kendime geldim. Dedim ki, şimdi Eftalya kafanı çalıştır azıcık, durumu iyi *idare et*, yoksa buradan sana *hayır yok*. Dedim ki içimden burada sinema, orada evimiz, burada Topal Osman Ağanın konağı. Hıristiyanları bu öldürüyordu, Rabbim İsa, lanetli Topal Osman, çeteci, büyük çeteci, çok kötü adam, ruhu şad olmayasıca. O zaman bir korku çöktü üstüme, bir titreme ve adamı gördüm, git oradan dedi. Hadi Eftalya, dedim içimden, doğru eve çek. Mahallemize, sokağımıza girdim ve bizim mahalleye girer girmez birileri panjurların arkasından bana bağırmaya başladı "çabuk eve, çabuk evine git."

Bir komşu kadın, Türk, "*koş*" diye bağırdı, "*koş, çabuk, koş,*" "*yollarda yürüme, tehlikelidir.*" Böyle dedi.

Benim de artık ödüm koptu, bacaklarımı açtım ve koşmaya başladım, yakalamak ve tencerede pişirmek için kovalanan tavşan misali. Eve vardım ve bir an bir ağacın dibinde durakladım –çok güzel küçük bir bahçemiz vardı– bir nefes almak için. Kapımıza gittim. Anam beni kapının arkasında bekliyordu:

— Kızım!

— Ana...

Korkudan rengim atmıştı, sapsarı olmuştum.

— Hadi beni içeriye al.

Kapıyı açtı, beni içeri çekti, kapıyı kapadı, sürgüledi.

— Yüksek sesle konuşma, sakın sesin duyulmasın.

— Gerçeği söyle ana, ne oldu?

— Ah, gittiler, hepsi gitti, onları yakaladılar, astılar.

— Ana, ben asılmışları gördüm, neler olacak şimdi anacığım?

— Kapat ağzını. Sesin çıkmasın, bilmezsin sen böyle şeyleri, budur mütareke, bu birbirlerini öldürecekler demek, savaş olacak!

Sürgülü kapının ardında iki gün içeride kaldık. İki gün sonra insanlar yollara çıktı, ekmeğini almaya, yiyeceğini almaya yollara çıktılar, bunca gün içeride ağızlarına bir şey koymamışlardı.

Ondan sonra dışarı çıktık. Babamı, yalnız babamı değil, hepsini tutup gönderdiler, bir tek adam bile kalmadı, hepsine eziyet ettiler. Anam sevindi, anam babamdan dayak yerdi. Kapıları açtı ve “ben şimdi yaşayacağım” dedi, “şimdi yaşayacağım.” Bir de erkek kardeşim vardı, Yanakis [Yaniscik], henüz ölmemişti; Sofiyamız ise bebekken ölmüştü. Sofiyacık öldüğünde, Yanakis ablam Eftimiya’nın kucağındaydı – Eftimiya’yı Ruslar alıp Rusya’ya götürmüştü. Ondan sonra Rusya’da şey oldu, Yunan onları Rusya’dan göçmen aldı ve işler biraz düzeldi.

Yanakis, anam öldükten sonra, ninemin kucağında öylecene öldü. Boğdular onu anacığım, papazlar öyle dedi, çok güzel oğlandı, iki yaşında. Kimlerin gelip girdiği ve onu boğduğu *belli.* Bu da haksızlık. Babamın orada köylerde çok düşmanı vardı ama belki de kana susamış bir Türktü. Çünkü bizi kimse hazmetmiyordu. Bize "*köpekler*," "*Rumlar*" derlerdi. İyi kalpli olanlar severdi bizi, bize ikramlar yaparlardı, birlikte panayırlar, eğlenceler yapardık, çok iyi vakit geçirirdik. Ama biz Rumlar da söverdik, gizlice küfür ederdik. Şimdi bile, bugün, bir Türkün ölüm haberi gelirse, cesedi üzerine, sözün gelişi, tükürecek bir Rum bulunur. Üzülmez, "bir köpek geberdi" derler.

Babamız gittiğinde annem kapıya çıktı, "ben şimdi çocuklarıma bakmak için dişimi tırnağıma takıp çalışacağım" dedi ve işe gitti, orada büyük ağır bir çuval kaldırdı ve eve yarı ölü döndü, *apandisiti* patlamıştı. Anam öldü, gitti. Yanis ile ben ninemle kalakaldık. Anam için ağlamaktan öldüm bittim. Çok, çok ağladım.

Beni bağladılar, şey ettiler, ben çözüldüm.

Odaya kilitlediler beni, açtım kilidi kaçtım. Pencerelerden atladım, kiliseye gittim, cenaze ayini vardı. Orada papaz okuyup üflerken ben kilisenin arkasında ağlıyordum. Cenaze ayini bittiğinde, onu kaldırdılar mezara götürdüler, gömdüler.

O zaman ben de koştum, çukurun içine atladım, onun üzerine düştüm. Üç gün ölü gibiydim. Beni üç gün okuyup üflediler, nazarlıklar astılar, muskalar yazdılar, neler neler yaptılar. İyileştim. Sonra çok geçmeden ninem de gitti. Sırtına kırk *oka* yüklediler, kırk *batman,** bu bomba yapmak için demire koydukları şeyden, nasıl derler bilmiyorum. Eh, dayanır mı kadın, dayanamadı. Yorgunluktan fenalık geldi, çok çile çekmişti zaten sıkıntılardan, fukaralıktan, hastalıklardan, Azrailin elinden. Ve insanların kötü dilinden. "Nereden bulayım kırk mendili" derdi, "kırk tane ağzı kapatayım." Öylecene gitti, kayboldu ninem.

** Okka/oka ve batman eski ağırlık ölçüleri, okka 1.282 kg iken batman 7.697 kg'dır –yn.*

Sonra öteye beriye benim bakmam gerekiyordu, kadındık, ev işlerinde titiz, her şeyin yerli yerinde olmasını istiyorduk. Yası da tutmamız gerekiyordu. O zamanlar kadınlar yasta siyah giyerdi. Bana da anam öldüğünde giydirmişlerdi, ninem için de siyah giydim. Çamaşır kazanını odun ateşinin üstüne koyduk ve bütün elbiselerimizi, yazlık kışlık hepsini kaynattık, kara boyayla kaynattık, koyu renk olsun, kapkara olsunlar, ninemizin yasını tutalım diye.

Şimdi burada Poli'de* nasıl mı yaşıyoruz? İyi mi? Allah iyilik kolaylık versin. Ben saman sapı gibi, yalnız, kimsem yok, para dersen ne alıyorum? Konsolosluktan yılbaşında seksen bin Türk Lirası, Yunan parasıyla yedi bin mi verdiler, ne aldım, haberim yok. Hiç! Anam! İhtiyar kadın Samatya'nın aşağı taraflarından,

* *"Poli" yani şehir, Rumlar arasında İstanbul için eskiden beri yaygın olarak kullanılan bir isimdir. İstanbul'un büyük bir siyasi ve iktisadi merkez olarak asırlar boyunca popüler tahayyülde şehirle özdeşleşmiş olmasının bir ifadesi sayılmalıdır –yn.*

folluğumdan kalkıp ta buraya kadar Pera'ya gelmeye değmez, yorgunluk da cabası, bedava!

Babam içeride kaldı, Almanlar onu çıkardı, canına okudular, bodruma tıktılar karanlığın içine ve sonra, bilmem ne kadar, iki üç ay sonra çıkardılar – gir çık nalları dikti. Almanlar onu Yunanistan'da yakaladı, göçmen gitmişti, beni oraya almak istedi gitmedim, o da çile çekti. Şimdi Yunanistan'da olsaydım alacaktım maaşı, emekli maaşı alacaktım, çünkü onu Almanlar öldürdü.*

Biz ninemle savaş olan yere gittik, çetecilerin oraya, Pontus'a, Giresun dağlarına çıktık; büyük kadınların sırtına kırk *oka* fişeklik yüklediler, yukarıya taşıdı-

* *Kastedilen, Nisan 1941'den Ekim 1944'e kadar süren Nazi işgalidir –yn.*

lar savaşta, karşıdan Ruslarla savaşıyorlardı. Ama sonra, söylemiştim bunu, ninem öldü, rahmete kavuştu, beni bırakıp gitti. Ninem ateşli kadındı, canavar gibi derler ya. Bir dağ gibiydi ninem. Ama dağlar da eğilir günü geldiğinde.

Poli'ye beni bir tane Osmanlı kadın* getirdi. Bana iyi elbiseler giydirip getirdi. Ne yapacaktı, ne istiyordu bilmiyordum. Galata Köprüsünden geçiyorduk, o tarafta, beni elimden tutuyordu, tam o sıra karşıdan bir tüccar geldi, komşumuz. Arada çocuklarını alıp gitmişti, burada Poli'de yaşıyordu. Evet, gitmişti Nikolas, Nikolas Bey. "Bak komşumuz bu karşıdan gelen" dedim kadına. Feracesini kaldırıp baktı, onu gördü. O da beni gördü ve beni kucakladı.

"*D' araeves edaka*?" diye sordu, Pontusça sordu ne

* *Osmanlı tabiri Rumlar arasında Müslümanları anlatmak için sıklıkla kullanılır. Bu tabir Türkler/Müslümanlar hakkında konuşurken belli bir gizlilik sağlayan bir kod işlevi görmektedir –yn.*

arıyorsun burada diye. "Bu kadınla nasıl geldin?" dedi. Sonra döndü kadına sordu "ne için getirdin çocuğu buraya?" ve onu diziyle itti. "Höşt" dedi, "höşt, ben alacağım çocuğu." "*Hayır*" dedi Osmanlı kadın "*hayır, yapma*," "*çocuk benim*." Adam kadını dinlemedi, beni kaptı, evine götürdü. Poli'de teyzelerim vardı. Adam Giresun'dan gitmiş karısını orada bırakmıştı. Giden gitti, gitmeyen çok çekti. "Baban burada" dedi –mübadeleler olmamış daha– ve beni babama götürdü.

Babam deli gibi geldi, bir bodruma gittik, orada oturuyordu, o gece orada uyudum. Ertesi gün güneş çıkar çıkmaz kız kardeşi Maria halaya gittik. "*Kahrolası adam*, neden yatırdın çocuğu burada, bana getir" dedi. *İşte*, halam beni aldı. "Nasıl bakacaksın sen çocuğa bu toz toprak içinde, bu çocukcağıza, ne de güzel çocukcağız" dedi ve beni büyük, güzel odaları olan bir eve götürdü, oğlu oradaydı, kızı da, ama kendisi o evde oturmuyordu. Arada sırada gelip alışverişlerimizi yapıyordu, bizi görüyordu ve gidiyordu. Bana iyi baktı, beni büyüttü, on-oniki yaşıma geldim. Bir gün, sabahtı, çocuklarla oynarken bir kızla fena kapıştık,

bir komşu kadın geldi, Pontusluydu, "*do enete*?" diye sordu, "halanı görmüyorsun onu merak edip ağlıyorsun?" "Onu görmek istiyorum" dedim, "onu özledim, ayda bir geliyor." "O zaman git onu bul" dedi, tarif etti, "o taraflara gideceksin, bu yollardan, orada arayacaksın." Ben de bir gün yola düştüm hemşerimizin dediği tarafa doğru halamın yerini bulmaya gittim.

Sokaklara girdim. Bir sokaklar ki ne diyeyim, Allah korusun, kombinezon giymiş saçlarına fiyonk bağlamış kadınlarla dolu, *orospuluk* gırla, ayyaşlar, *külhanbeyler*, *kahpe dünyanın* kendisi, bütün *cehennem* orada hopluyor zıplıyor, şeytanların hepsi orada yuva kurmuş. Sokaklar dar karışık, Galata'nın aşağı tarafları. Tam bir sokağa saptım ki beni bir polis, bir *zaptiye*, sırmalı şeritli uzun boylu bir *subay-efendi* yakaladı. "Ne işin var senin burada, ne arıyorsun sen bu kötü, en kötü yerlerde?" dedi. Ben Laz Maria'yı, Pontuslu Maria, Laz, halamı istiyorum" dedim. "Tamam" dedi. Beni doğru Laz Maria'ya götürdü. Ona selam verdi, "*Merhaba, güzel hanım*," elini uzattı el şıkıştılar ve beni halama teslim etti. Ah, ama o beni görünce yüre-

ğine indi, "nasıl olur da bu çocuk beni burada görür?" dedi. Ama o orospu değildi, ev onundu; evleri vardı, kiraya veriyordu. Çalışıyordu. Marka alıyordu, para alıyordu, kira veriyorlardı. Ben bunlardan anlamıyordum, aklım ermiyordu böyle şeylere, *na to kafa na to mermer*. "Yandım" dedi, "yaktın beni." Evine götürdü, yukarı kata odasına, yatağa yatırdı, duvardaki kamçıyı aldı ve vurmaya başladı, vurmaya ve dövmeye. Ben iki büklüm oldum, kafama bir yastık geçirdim, bir yumak oldum ve *perdahı* yedim; dayak, çok dayak.

Anladım mı yani nedir hayatım? Bu duyduğun, işte budur hayatım. Gübreden çık boka gir. Boktan kaç gübreye düş. Böyleydi hayatım, hep koşturmak, birileri koşturdu beni hep; *at meydanına*, hipodroma atmışlar sanki, orada koşayım, nefesim tutulsun, ne bileyim birinci geleyim, ne bileyim sanki bir ödül versinler. Ama Laz Maria cazibeli kadındı, güzel kadın, diyelim bir '*dünya güzeli*.' Soyumuz Pontuslulular öyleydi, aşağı yukarı hepsi güzel, yakışıklı. Yakışıklı da

olmasa, mutlaka delikanlı, mert. Dönmeler de, Türk Pontuslular, onlar da yakışıklı. Rumca konuşmazlardı, az Rumca konuşurlardı, bari anlaşabilir miydin diyeceksin? Anlaşamazdın. Azıcık biliyorlardı, *do ftas?* [nasılsın], *ispirto* ve –affedersin, söz meclisten dışarı– *ipsoli-imuni* [yarak-amcık], bu kadar biliyorlardı. Ama boyları posları, endam, görünüş, güzellikleri aynı bizim gibi. Anlıyorsun, sanki aynı tohumdan çıkmış gibi, ne diyeyim.

Kızları esmer esmer, *esmerim güzelim*, uzun hilal kaşlı ve gözleri, bazısı yeşil zümrüt gibi, kimisi tatlı bir kahverengi. Ve bir kirpikleri vardı, sık, sürmeli. Hamarat kızlar, terbiyeli, kibar.

Lazların erkek çocuları da ince, delikanlı oğlanlar, bıyıkları burulu, burunları eğri, dudakları sulu kiraz gibi, içinden ısırmak gelirdi. *Kara oğlan, kara oğlan, kalbimi aldın, aklımı çaldın kara oğlan, kara oğlan*; simsiyah katran gibi kıvırcık saçları olurdu ve ciddi çocuklardı, öyle en ufak bir şeyle yok yere gülmezlerdi. Sarışın olanları da vardı, sapsarı, bizimkiler gibi, mavi,

denizin suyu kadar temiz gözlü. Bir soy iki renk, güzel, anladın mı, siyah melek, altın melek, canını kim alacak artık sen karar ver.

Şimdi gelelim Laz Maria'nın zulmüne. Neler çektim. "Niçin buraya geldin, neden bunları bilesin, neden bu yolu bilesin?" Çok şey söyledi, beni çok azarladı. Ben dayağı yedim, Osmanlı dayağı yedim, bayıldım, hasta oldum, sonra doktorlar getirdi, iyi doktorlar, bana baktı, iyileştirdi. Üç ay içeride kaldım, hiç dışarı çıkmadım. Bana iyi baktı, doğruyu söylemek gerekir. Yaptığı şeyleri bilmemi istemiyordu. Bir de sevgilisi vardı, çok zengin biriydi. Ben bir gün nasıl oldu bilmiyorum, akşam olmuştu, uyuyordum ama konuşmaları beni uyandırdı, muhabbet ediyorlardı. Yataktan kalktım ve ne göreyim, odada bir şey yapıyorlardı. Nedir bu dedim içimden, bu güzel bir şey değil. Biri birinin üstünde. Vücudum karıncalandı. Az kalsın yere düşecektim. O kadar çok... Odama girdim, öylece başımı yatağa koydum ve düşünmeye baş-

ladım. Nedir bu dedim. Bu adamın *yavuklusudur*, öyle demiyorlar mı? Olan sonra oldu. Ben bunu sakladım. Kimseye bir şey söylemedim. O yerden, halamdan, gitmeyi aklıma koydum. Ama nasıl gideceksin! Seni kilitliyor, içeri kapatıyor ve kayboluyor. Bir gün oldu ve ben onu kandırdım. Kapıyı açık bıraktı, aşağıda bir berber dükkânı vardı, gidip saçlarımı kestirmem için.

Çarçabuk etrafa baktım, çok kötü yerlerdi; Horoz Sokağı dedikleri, şehrin bütün serserileri oraya toplanırdı. Hava da efkâr doluydu, berbat, kar mı yağacaktı, yağmura mı dönecekti, ama ben kararlıydım. Hiçbir şey umurumda değil. O çıktı, ben de arkasından bir vurdum, kaçtım. Gitti, kayboldu Eftalya. Eftalya duman oldu. Gittim de gittim, etrafı da bilmiyorum, yolları da tanımıyorum, bir an durdum öylesine, terli, kıpkırmızı. Hanımın biri bir dükkânın içinde oturmuş örgü örüyordu. Dedim ki ona, rica ederim biraz su verir misiniz, dilim kurudu. “Tabi” dedi, “buyur.” Bir bardak su verdi.

— İçeriye gel.

— İçeriye gelmem.

İçeri girmedim. “Su vereyim, bir şey *ikram edeyim*, içeriye gel” dedi, “gel seni ağırlayayım.”

— Girmem. Korkarım.

— Ama gidersen bilesin seni köpekler yer. Poli’de çok köpek var, bırakmazlar seni.

— Ne, hangi Poli, ne diyorsun?

— Gel, burada kal, yanımda, çocuğum ol, gel seni çocuğum yapayım.

Başkaları da çok istedi beni çocukları yapmayı, paşalar, papazlar, zenginler, Türkler, ama ben istemedim.

Kadın, yavaş yavaş bana yanaştı, okşadı, tatlı tatlı konuştu.

— Ben annenim, ninen de olabilirim.

— Ben bir Yunanlının torunuyum.

Sonunda, beni aldı içeri götürdü.

Korktum ama. Acaba gerçekten, nerede kalacak bir yer bulurum bu akşam diye düşündüm. Hava da çok soğuktu, Poli’nin soğuklarından, buz gibi. Yukarıdan,

Rusya'nın dağlarından iniyor Boğaz'a rüzgârlar, sen bu kışta çıplak nereye gideceksin?

Düşündüm taşındım ve içeri girdim, küçük sandalyeye oturdum. Gel yukarı kata çıkalım dedi. Çıktık. Güzel bir salon, içinde yemek odası, lambalar, koltuklar, tam bir salon.

— Aç mısın, yemek yemek ister misin çocuğum?

— Aç değilim. Benim derdim var, büyük derdim.

— Neyin var, anan baban var mı?

— Kimsem yok.

— Nereden geldin?

— Geldim işte!

Hiçbir şey söylemedim, Laz Maria'dan kaçtım hiç demedim. Orada kaldım. Kalmak zorundaydım. Akşam oldu. Hava kararmadan bana yemek verdi, yedim, uyudum. Sonra uyandım. Aşağıdan bir gürültü, bir patırtı, bir uğultu, büyük bir şamata sesleri geliyordu. İngiliz, Amerikalı, İtalyan, İspanyol, hepsinden vardı, Türkler de. Aaa dedim, nedir bu iş. Bak gördün mü kaderde kötü yola düşmek varsa... Kötü değildi, Allah

razı olsun, ama kader işte.

Ah, dedim, gittim divana uzandım ve bir de baktım kadın geldi, madam:

— Yavrucuğum, evraklarını çıkarıncaya kadar sabredeceksin, sonra seni Amerika'ya götüreceğim. Amerika'ya gideceğiz ve ben seni ne yapacağım, prenses yapacağım, kraliçe yapacağım, şunu bunu yapacağım...

Şey yapıyordu, sırtımı sıvazlıyordu, beni alıp gidecekti, kara kaderimi değiştirecekti.

— Dinle hanımefendi, bu giren çıkan insanlar nedir?

— Sen bunları bilmezsin, daha sonra yavaş yavaş öğreneceksin.

Günler geçti, beni yanında tuttu, çok büyük ilgi gösterdi. Neden sonra aklıma esti ve aşağıya inip kasada oturmak istedim. Bunu ona söyler söylemez, he-

men "gel kızım kasada dur. Kimse sana zarar vermez" dedi.

Tamam zarar vermez, dedim içimden, ama güzelliğime takılacaklar. Ben bile aynada kendime baktığımda takılıyorum. Tabi ya. Yalan mı?

Aşağıya indiğimde, eh eh, rahat bırakmadılar. *Hallo, hallo baby, hay hay poupe, siniorina, I love you.* Bir sürü insan, yabancılar, bir sürü yabancı, bütün dünyadan insanlar, *karma karışık.* Yerli Türkler* de *şekerim, fındık, fıstık,* laf atıyorlardı.

Kasada oturdum ben de. Onlar iki kişiydiler. Dürüst çocuklar, iyi çocuklar. Bana baktılar bir şey demeden, içki içmediler, yalnız kahve içtiler, dürüst adamlar, biri boksör, öbürü doktor. Bunlardan biri tam gidecekti avucumun içine iki dolar koydu, aralarında da bir kâğıdın üzerinde bir not vardı. Sonra gitti, gittiler.

* *Yerli (ntopios) tabiri, Rumlar arasında Türkler için kullanılılır. Bu tabir de –Osmanlı tabiri gibi– Rumlar arasında Türkler/Müslümanlar hakkında konuşurken belli bir gizlilik sağlayan bir kod işlevi görmektedir–yn.*

Tam karşımızda bir bakkal dükkânı vardı. Ertesi gün sabah erkenden bakkala gittin, kâğıdı gösterdim, söylesenize dedim, burada ne yazıyor?

"Eee *kuzum*," dedi bakkal efendi, "bu kâğıt parçasında der ki, bu akşam saat dokuzda çıkacaksın, yukarıda bir otomobil olacak ve seni bekleyecekler, seni buradan alıp götürecekler, seni bu yerden kurtaracaklar. Dertlerin bitecek artık."

Ben aklıma koydum, gideceğim. Akşam saat dokuz olmasını bekledim, dükkândan kaçmak için. Yukarı tarafa doğru gittim yavaş yavaş –kafama bir mendil takmıştım– ve bir otomobil gördüm, kapı açıldı ve beni içeri çektiler arkadaşıyla beraber. Bir eve götürdüler, büyük bir daireydi, kapıyı çaldılar, bir hanım açtı, Türk, ama sosyeteden, madalyon ve kolyeler takmış, hem Fransızca hem de İngilizceyi konuşuyor ve beni içeri aldı. "Gel kızım" dedi – *Hoş geldin kızım, velkam*... Adam önce kadınla konuştu, sonra gitti. Kadın beni içeri alıyor, bir odaya kapatıyorlar:

— Otur *azizim* yarın sabaha kadar bekle *yavrum.*

Ben de ne yapayım şimdi. Kaderim, kader, şans, bir şey oluyor, anlamıyorum.

Ve orada durdum o gece, ışıkların altında, tam üstümde yuvarlak avizeler asılıydı, pırıl pırıl, büyük kiliselerdeki gibi. Biraz yemek getirdi, yedim, beni aç bırakmadı doğrusu ve odada büyük bir ayna vardı, sabaha kadar o aynada yüzüme baktım, gözlerimi, güzelliğimi, gençliğimi seyrettim.

Ertesi gün o beni almaya geldi ve bir otele götürdü. Bana iki oda tuttu, büyük şeylerdi bunlar. Elime bile dokunmadı, o kadar namusluydu, iyiydi, kibardı. Adı Marçiano'ydu. İspanyoldu, İspanyolcayı da biliyordu ve Amerikan subayıydı, beyaz üniforma giyiyordu, bahriyeli, beyaz kostüm, beyaz ayakkabı ve beyaz şapka. Esmer, çok esmerdi, nasıl diyeyim, çikolata rengi ve çok güzel gülüyordu bembeyaz dişleriyle. Olması gerektiği gibiydi. Fazla laf yok, az laf ederdi. Beni oradan Amerika'ya götürmek istiyordu, benimle

evlenmek için. Annesine mektuplar yazdı, fotoğraflar gönderdi, çok şey yaptı. Beni istiyorlardı. Getir onu dediler, güzel kadın olacak, iyi anne olacak. Uzun lafın kısası, böyle sekiz ay geçti ve sonra o şey oldu, o göçmenler dedikleri şey [mübadele] oldu, sultanlar devrildi, sarayları kapattılar, şalvarları çıkarıp onları kostüm yaptılar, donları Avrupa stili fistan yaptılar, başa Atatürk geldi; Türkler korktu, daha çok Ermeniler korktu, ama onlardan da çok Yunanlılar korktu, Rumlar. Eşyalarını, çocuklarını saklamaya başladılar. Herkes gitmek istiyor, hepsi gitti. Dünya bir gidip bir geldi Türkiye'de, her şey altüst oldu, insanlar kimden sakınsın bilemedi. Sonra öbür şey de oldu, insanları Anadolunun içine, kayaların arasına götürdüler, onları susuz bıraktılar yemeksiz koydular, *amele taburlarına* yazdılar ve yavaş yavaş onları mahvettiler.* Yunan gemilerinden efzonlar** indi, buradaki yerlilerle savaştılar.

* *I. Dünya Savaşı sırasında ülke içindeki Rum erkeklerin önemli bir bölümü ordu içerisinde geri hizmeti gören birliklere, yani amele taburlarına alınmıştı. Çok zor koşullarda yol yapımı ya da madenlerde çalıştırılan Rumlar arasında çok ciddi can kayıpları yaşanmış ve bu nedenle de amele taburlarının gayrimüslim nüfusu telef etmenin bir yöntemi olarak uygulamaya sokulduğu iddia edilmiştir –yn.*

** *Efzonlar Yunan kara ordusunun Orta Yunanistan'dan erkekleri safla-*

Hani ya İzmir'i yaktılar. Çok ta Pontuslu vardı arada, kaderleri ne oldu *belli* değil. Büyük, o büyük *muhacirlik* oldu, Hıristiyanları kestiler. Bazıları kayıklara binip gittiler, giden gitti. Şimdi artık çok iyi hatırlamıyorum, şöyle böyle, rüyada gibi konuşuyorum işte. Gittiler, gittiler, gidecekler. Hıristiyan ahaliyi temizlediler. Çok az kaldık, bir avuç. Sonra mübadele oldu ve artık bir insan bile kalmadı bir laf edecek, Yunanca konuşacak. Dışarıda ana baba günü olurken, ben metelik vermedim dünyaya. Sanırsın ki bütün Poli benim. Evet, öyle sandım, bütün Poli benimdi. Ve gittik. Ev sahibi kadın birinci sınıf bir terziydi. Bana siyah taftadan bir elbise dikti; güzel, büyük kloş bir şapka, ayakkabı, küçük, güzel iskarpinler, ayaklarıma beyaz çoraplar geçirdim, elceğizlerime siyah eldiven. Beni kendi çocukları gibi aldılar ve götürdüler, aşağıda Karaköy'de bir kayığa bindirdiler, büyük bir kayıktı, gidip onu uğurlamak için. Evet, *vapora* gittik, o çıktı, bütün kaptanlar çıktı bana selam vermek için, allahaısmarladık demek için, *yes, olrayt*.

---

rında toplayan bölgesel bir birlik türüydü. Popüler imgelemde en çok üniformalarının bir parçası olan ve Yunanistan'da bir tür "milli kıyafet" olarak kabul edilen etekleriyle (fustanella) yer etmişlerdir. Burada efzon, genel olarak Yunan askeri olarak kullanılmıştır –yn.

Peki, peki. O zaman, birinci kaptan onu çağırdı – Bu kızla beraber olduğunu neden bana daha önce söylemedin ki biz sizi evlendirelim, size *drahoma* verelim, ne bileyim, hediyeler verelim? Beni nüfusuna geçirmedi demek. O yirmi yaşındaydı, ben ondört. Sonra elini uzattı ve ev sahibi kadına bir zarf verdi. Eh, o da zarfı aldı ve allahaısmarladık, allahaısmarladık, kalktılar, biz de kalktık eve gittik. Kadın dayısına telefon açtı, "gelin dayı" dedi, zarfı yırttı, mektubu çıkardı verdi, okumaya başladılar, "namusum üzerine yemin ederim ki Çika'yı terk etmeyeceğim." Bana Çika diyorlardı. O İspanyoldan çıkmıştı bu lakap. *Çika*, *Çikita*, küçük kız. *Askerliğim* bitince geleceğim, para, dolar, göndereceğim, bu kızı unutmayacağım. Gönderdi. Dokuz ay, her ay kırk dolar gönderdi. O paralarla ev sahibi kadın bana baktı. Sonra, bir sene geçti, o görünmedi. Bize geleceğini yazdı, gelmedi. Gene yazdı geliyorum diye, sana Amerika'dan en güzel şeyleri getiriyorum diye, geliyorum dedi, biz de bekledik. Ben deli gibi bekledim. Ev sahibi kadın da, hepimiz bekledik.

Marçiano burada olduğu zamanlarda bir gün bir kız geldi ve bana pencereden seslendi. Baktım:

— Ne istiyorsun?

— Aşağı in söyleyeyim.

İndim aşağıya.

— Dinle, biz eğlenmeye, güzel bir gece geçirmeye gideceğiz.

Ev sahibi kadın, bu saatte nereye gideceksin, dedi, bu da kim, senin yabancılarla ne işin var? Seni kandıracaklar, şey edecekler. Ben dinlemedim:

— Kim? Ben de kim olduğunu bilmiyorum, tanıdık biri gibi...

Beni aldı ve bir otele götürdü. Pera'da, pahalı, büyük bir otel, Tokatlıyan, Balık Pazarına yakın. En kibar insanlar oradaydı, yurt dışından misafirler, içerisi baştan aşağı mermerler, kristallerle kaplıydı, süslerle doluydu.

— Buyur, oturalım.

Salonda bir masaya oturduk, güzel bir masa, şeyden yapılma, ne bileyim şimdi, neyse ve birazdan onlar geldi, Yunanlılar. Üniforma giymiş Yunanlılar, subay. Onlara bir baktım, boş versene bir şey anlamadım, küçüktüm daha, çok küçük, dili anlıyordum, dili iyi biliyordum. Ben de Yunanlıydım, ama onlara orada konuşmadım. Oturduk, ne bileyim, el sıkıştık, garsonu çağırıp içki istediler. Onlar içki içti bana da küçücük bir bardakta içki verdiler, içtim ben de, başımı eğdim, ama bir şey düşünmüyordum. Ve beni aldılar, odaya koydular, onlar bu taraftan ben öbür taraftan. O akşam işimiz tamamdı. Yani subaylar istediklerini yaptılar.

Sabahleyin onları görmedim bile. Kızın evine gittik, bana baktı, ne bileyim, banyo yaptırdı, saçlarımı yıkadı, beni evime götürdü. Ev sahibi kadın "nereden geliyorsun" diye sordu, "Marçiano duymasın seni de öldürür beni de" dedi.

Erkekler namussuz *cins*. Başıma çok şey geldi, herkesten geldi ama en çok onlardan geldi. Önce bakar, beğenir, sonra bir komşuya –kadın erkek farketmez– sordurur nesin ne değilsin diye, bir yolunu bulur yaklaşır. Sen de ahmak gibi üstüne düşersin. Sanırsın ki bütün sorunlarını onunla çözeceksin. Anlamazsın. O işini yapacak, ne ise yapacağı *işte* ve gidecek.

Şimdi şunu da söyleyelim. Bu Türkler başka türlü alışmıştı, yani çok kadınla. Bilhassa Anadoludan olanlar. Ama burada, İstanbul'da, hiç öyle değildi, yalnız çok zengin olanlar. Onlar da, nasıl diyeyim, gösteriş için, *zerafetlik*, mostra, dünyayı kıskandırmak için. Desin ki insanlar, falanca beyin *karısı* var, evli olduğu zevcesi diyelim ayrı, ama iki üç tane de hanımı var, yediriyor içiriyor. O zamanlarda zenginlerin, iyi giyinmek, süslenmek püslenmek, gezmeye çıkmak çok hoşuna giderdi. Fukaralar dersen, sorma, pilav ekmek ve çocuk yapmak, çok çocuk.

Bizimkiler, Hıristiyanlar, azıcık daha iyiydi, daha iyi demek yani bir kadınları vardı, iki üç tane değil. Çocuklarına da –bu kadar çok çocuk yapmazlardı– bir parça, öyle diyelim, daha iyi bakarlardı. Ama Türkler de çocuklarını severlerdi tabii.

Ama bana zarar Türklerden gelmedi, Yunanlılardan geldi. Ne olacaktı ondan sonra? Mazeretim yoktu. Ev sahibi kadın beni azarladı, posta koydu. Bir şey demedim. Başımı eğdim, yukarı odama çıktım, uzandım uyudum. Ev sahibi kadın bunu unutma dedi, bunu saklı tutacağız, sır tutacağız, İspanyol bizi kesecek.

Gebe kaldım. Üç aylık, oğlandı, aldılar. Günah değil miydi? İsterdim şimdi bir Yunan subayım olsun. Benim vaftiz annem bir Yunandı, gerçek bir Yunan. Böyle işte. Hayatım böyle. Çocuk alındı. Çok çektim. Yalnız başıma, hastalandım. Bak şimdi. Hastalandım ve Marçiano geldi – bir vapurla. Sordu, nesi var?

— Hasta.

— Nedir hastalığı?
— Karnında bir ağrısı var.

Yan tarafıma bazı şişeler koydular. Kötüydüm. O zavallı kan ağlıyordu. Öleceğimi sanıyordu. Dindardı da.

Bir şey daha söyleyeyim, verdiği o paraları, gönderdiği dolarları yemesini bilmiyordum, nasıl harcayayım bilmiyordum, bir ev kurmasını bilmiyordum, hiçbir şey bilmiyordum. O beni bir mağazaya götürmek ve iyi elbiselerle giydirmek istiyordu. Bu böyle geçti. Vapurdan bana en iyi şeyleri getirdi, çikolatalar, bisküviler, elbiselerin en güzellerini, gençliğinde bir kızın isteyeceği her şey. Yakışıklıydı da, çok yakışıklı, ona bakardın ve kalbin çarpardı, onu görünce sözlerini şaşırırdın. Sekiz ay. Sekiz ay geçtikten sonra gittiler. Yanımda kalmıyordu elbette, kayıktaydı. Bilseydi böyle bir şey olduğunu, beni de öldürürdü onları da öldürürdü. O kız da suçluydu. Günah işledi, aldı beni ellerine verdi. Büyük bir *kahpeydi.*

Sonra gitti, bize şeyler bıraktı, gitti. *Tamam*. Güzel. Ben yolunu gözledim, bekledim. Bir sene sonra geldi. Amerika'dan Atina'ya geldi. Onu orada evlendirmişler. O Bulgarların küçük bir kız kardeşi vardı, onunla evlendirdirmişler. Tekrar geri döndü, karısıyla Amerika'ya gittiler. Ben bekliyordum. Bekledim. İki üç sene. Mektup mu? Yollamıyordu. Benim kalbimde bir çivi, her Allahın günü, ilk sabah ışıklarından akşama, her taraf kapkara oluncaya kadar aklımda o vardı.

Beş sene sonra İstanbul'a geldi. Şurada, Tepebaşı'ndaki Katolik kilisesi Sent Antuan'ın önünde karşılaştım onunla. İyiydim o gün. Onu düşünmemeye başlamıştım. Uyanmaya başlamıştım, kafamı değiştirmeye. Bizden çok sempatik bir çocukla, Andonakis'le evlenmek istiyordum. Karşıda, Kadıköy'de bir kilisede zangoçtu. İyi bir delikanlı, annesi de yaşıyordu, tanışmıştık, beni sevmişti. Bana bakıyorlardı, saygı duyuyorlardı. Anlaştık ve nişan gibi bir şey yaptık. Söz kestik, diyelim. O gün de bir ev aramaya çıkmıştım. Şıp.

Önümde o. Marçiano...

— Ver ar yu going?

— Going hauz, for hauz.

— No, no, seni otele götüreceğim.

— İyi, gidelim.

Beş sene sonra geldi Amerikalı. Otele gidelim, konuşalım dertleşelim dedi, gidelim dedim, işim var dedim, bir gençle evlenmek istiyorum, ne bileyim? Sandım ki geldi, beni alacak Amerika'ya götürecek. Eh, otele gittik. Güzel vakit geçirdik, yedik içtik, o içmezdi. "Ben" dedi, anlattı, "beni zorla evlendirdiler. Bir bardak içki verdiler, ben de *yes*, evet dedim." Ondan sonra? Peki, ben ne olacağım şimdi? "Sen kimsin, nesin benim için?" dedim. "Benim" dedi, "bunca sene aklımda sen varsın. Bir dakika bile aklımdan çıkmadın... *yu ar may darling*." Ayağa kalktım, Sana ölüm gerek. Seni öldürsem azdır. Ben çok çektim. Çok çektim dedim. Yoksulluk dedim, kimsem yoktu dedim, kazanıyordum ve kızlara bakıyordum beni kucakların-

da tutmaları için, kötü yollara düşmemek için. Beni kaç kişi istiyordu biliyor musun, biri benimle nişanlanmak istedi, öteki evlenmek, beriki aldatmak, kullanmak. Seni bekledim, boşuna bekledim. Sen ölmeye layıksın. Mahvettin beni. Ve o zaman çakıyı çıkarttım –her zaman bir çakı var yanımda, işte bak– boynuna bir tane vurmak için, elimi havada yakaladı, durdurdu.

Kendimi öldürmeliyim ben dedim, ah tek başıma, yapayalnız, yalnız yaşamaktan usandım. O da ağlıyordu ama...

— Haklısın. Beni öldürmelisin. Büyük hakkın var. Ne olur, şimdi ben gideceğim, sen yat uyu. Ben seni namuslu bıraktım, namusuna dokunmadım.

— Evet.

— Gidiyorum. Yarın yine görüşeceğiz.

Vapura gitme saati gelmişti. Öyle çalışıyorlardı, şu kadar saat iş, şu kadar saat ara.

— Saat ikide vapurda olmalıyım.

— İyi, git.

Ve gitti. Uyudum.

Ertesi gün, şimdi ne yapayım? Kaderim nasıl bunları başıma getirdi, kara kaderim, nasıl oldu bu iş? Hangi yolu alayım, kime derdimi anlatayım, dünya kafamın içinde bir yumak, başım bir fırıldak gibi dönüyor, nerede bulacaksın sana benzeyen bir kalp, sana acıyacak bir yürek? Ne olacağım ben, Marçiano gene hayatıma girdi. Öbür gençle olamam artık, olmaz. Beni kaybetti, ben onu kaybettim. Gitti. Beni arayıp bulacak, öldürecek o. Bu kadar masraf yaptı. Bana baktılar. Korudular. Anası Rum, kimbilir ne der. Ona, Andonakis'e, hiç görünmedim. Hiç. Bir kız arkadaşımın evinin yolunu tuttum. Yalnız yaşıyordu, Feriköy'de, ta yüksekte, tek başına bir evi vardı. Gece çalışıp geçiniyordu, kazancı vardı. "Dinle" dedim, "bunlar oldu, ne yapayım?" "Bu adamdan sana hayır yok" dedi. "Tabi ki yok, evli, bunlar evlenince başka kadın almazlar. Bir sürü kadın aldıkları Anadoludaki gibi değil."

— Randevun saat kaçta? Hadi gel gidelim, biraz canını yakalım beraber.

Barda çalışıyordu. Vakit gelince, randevuya gittik,

Marçiano'yu aldık ve bara daldık.

— Nedir burası?

— Bar...

— Sen buraya mı düştün?

Ve ağlamaya başladı. Ağladı ağladı.

— Ağlama. Madem ki bu kadar ağlıyorsun ve üzülüyorsun, beni yanına al.

— Alamam, çünkü karım var. Gerçek bu. İki çocuğum var.

Arabasıyla bir kadını öldürmüştü. Kadının iki çocuğu vardı. Onları evine almıştı ve bakıyordu. Arabası vardı. Çocuklar yetim ve yalnız kalınca onları mecburen almış. "Onları büyüteceğim, okula göndereceğim, evlendireceğim" dedi. Bütün gerçeği söyledi. Ben konuşmadım gayrı, dilimin ucuna bir kelime gelmedi. Yüreğime zehir doldu, kalktım ve oradan gittim. Sanki ne diyecektim ki ona, "güle güle" mi, "allahaısmarladık" mı? O gece keşke beni zehirleselerdi de o duy-

duklarımı duymasaydım, donup kalmasaydım böyle. Konstantinopolis sokaklarının içine girdim, büyük kalabalığın arasına ve kayboldum. O gece köpekleri bile kıskandım. Bir köpek kadar şansım olsaydı keşke.

Ondan sonra ben de barlara. Çalışıyordum, kız arkadaşım beni işe aldı. Bir tesellim vardı, şarkılar. Bir Yunanca tutturuyordum, bir Türkçe, canımın sıkıntısını atıyordum. En sevdiğim bir kadın şarkıcı vardı. Bütün Türkiye'de en güzel en tatlı ses onunkiydi. Eftalya. *Deniz kızı Eftalya*. Rumdu. Bir de Hafız Burhan vardı, gazelhan. Eftalya bütün bir dünyayı ayağa kaldırırdı. O zaman o kömür plaklar da çıkardı, gramofon.

Pera'da, burada Taksim'de büyük bir *gazino* vardı, büyük bir kumpanyayla, piyanoyla, kemanlarla gelirdi ve dolardı gazino. Şarabını, rakını içip onu dinlerdin. Bütün zenginler onu dinlemek isterdi, beyler –bir zamanlar İstanbul efendisi dediğimiz– onu severdi. Güzel bir kadındı, nazlı ve çapkın. O lokum satan

Hacı Bekir'in bütün parasını o yemişti. Beraber yemişlerdi. En iyi lokumları Hacı Bekir yapar ve Mısır'a, Fransa'ya, her yere gönderirdi. Size de, Atina'ya. Paraları da o yedi, benimle ismi aynı olan, Eftalya.

Aheste çek kürekleri,
Mehtap uyanmasın

Güzel şarkılar, anlamlı, insanın ruhu için, insanın yüreğinin derdi için.

Eftalya'yı erken kaybettik, çünkü paşalar şarkı söylemesi için onu büyük bir gemiye bindirdiler, Boğaz'da gezindiler, o da tuvaletleriyle çıktı, neredeyse yarı çıplak ve hastalandı, ciğerleri ve sizlere ömür. Hıristiyan mezarlığına gömüldü, mezarı yukarıda Şişli'nin orada. Bazen o taraflara çıkıp ruhu için bir mum yakıyorum, Allah rahmet eylesin.

Başkaları da vardı. Safiye hanım çok sevilirdi. Şanlı Safiye Ayla çok çirkin bir kadındı, Çingene, ama sesi *ipek gibiydi*, bülbül gibi şarkı söylerdi, o kadar güzel. Türkler *bülbül Safiye okuyor* derlerdi. Onu Kemâl sarayında, Dolmabahçe'de, bir perdenin arkasına saklardı şarkı söylemesi için, yeter ki görmesin, onu görmek istemezdi. Keyfine düşkün adamdı Kemâl. Sigarasını içer, rakısını içer, canının çektiklerinin hepsini tam yapardı. Zevkine düşkün, çok düşkündü. Çok da şık giyinirdi, Rum terziler dikerdi elbiselerini, savaş yaptı, o başka, ama terzileri onlardı. Berberi, terzisi, ayakkabıcısı, hepsi Rumdu, en iyi ustalar onlardı. Ona en iyi kostümleri dikerlerdi, en modern olanlarını, Paris modasına göre, Kemâl öyle giyinirdi.

Evlere düştüğümde mahallede bir volta bile atmamıza izin vermezlerdi. Evlerde yıkanır, evlerde giyinir, orada işimizi yapardık, her şey orada. Tek tük çıkardıklarında da insanların arasında gezmemiz yasaktı. Bizi kaybederler diye korkuyorlardı.

Kemâl öldüğünde ben de cenaze törenine gittim. İzin verdiler. Bir elbise giydim ve gittim. Evleri üç gün Atatürk için kapattılar, yasını tuttular. Allahaşkına bırak dedim patroniçeme, yalvarıyorum sana, ayaklarına kapanayım, izin ver biraz insanları seyredeyim, Atatürk'e ağlayan Türkleri. Madama yalvardım, ona ikramlar yaptım, araya bir arkadaşı ricacı olarak soktum, bir sürü yakarıştan sonra sonunda izin verdi. İnsanların hepsi iyi, resmi elbiselerini giymişti, her tarafta ayyıldızlı Türk bayrakları direklerde yarıya inmiş, kadınlar güzel tayyörlerle, şapkalarla, erkekler kostümler ve fötr şapkalarla, müzik çalıyordu, bir sürü asker, insanlar sokaklara sel gibi akıyordu, ağlıyorlardı, çok kişi ağlıyordu. O Türk milletinin babasıydı, büyük önder, onu çok seviyorlardı. Bugün de görüyorsun, ölümünün ardından bu kadar yıl geçti, ona tapıyorlar. Her yerde onun resmi var, bütün dükkânlarda fotoğrafı duvarın gösterişli yerinde. Eh bu biraz da galiba mecburi, gerçeği söylemek gerekirse.

Bir şarkı manyağıydım, bayılıyordum şarkılara. Bir şarkı, bir hava duyar duymaz onu hemen ezberliyordum. İki kere dinledim mi kafama giriyordu, ezbere öğreniyordum. Hem Yunancaları hem Türkçeleri iyi okurdum. Barda ara sıra bana şarkı söyletirlerdi. İyi becerirdim. Bir piyanoları da vardı. Barda en güzel kız bendim. Hep Osmanlılar gelirdi oraya. Aralarından biri bana âşıktı, bir başkası aşk peşindeydi, ötekisi sevişmek isterdi. Yabancılar da gelirdi. Ben artık sıkılıyordum. Zengin bir Rus tanıdım, bana âşık oldu. Bir gün beni almaya geldi – Hıristiyandı. Kırk yaşında. "Ben sana varmam" dedim, "yaşlı adamsın." Varmadım. Evlenmek istemiyordum. Çok çektim barda. Danslar, şeyler, fasarya. Geceleri arabalarla gazinolara, fasıllara. Böyle epey sene geçti, hayatım esen rüzgâr gibi. Elim de titriyor.

Seneler geçti, bıkmaya başladım. Evlenmek istiyordum artık. Namuslu bir erkek istiyordum. Buldum da birini. Ermeniydi, kibar adam. Yakışıklı. E, evlendim.

Ne yapacaktım. Yedi yıl yaşadım onunla beraber, başına kötü şey geldi, öldü. Onu kaybettim. Şimdi otuzbeş yıldır yapayalnızım. Tek başıma yaşıyorum, guguk gibi. Büyük yetimlik. Atina ve Selanik'e gittim, yirmiyedi defa. Yeğenlerim, buldum onları. Belki beni yetimlikten kurtarırlar dedim. Yok, olmadı. Gittim, yük oldum. Arkanı ne zaman göreceğiz teyze, ne zaman gideceksin – öyle diyorlardı. İstemiyorlardı beni. Fakirdim. Genç değildim, ihtiyarlamıştım artık. Genç olsaydım, kalmamı isterlerdi. Ama genç değildim, ne param vardı ne de bir şeyim. Gençken de aklım başımda değildi ki kendime biraz bakayım, kendime, en büyük hazineye.

Barlara düştüm. Oradan aldılar. Bir eve koydular. Evler büyüktü ve yüksek tavanlıydı, eski evler. Soğuk, buz gibi. İstanbul'da kışın havanın başka işi yok hep yağmur yağar, yollar kayar. Yağmur, yağmur, çamur. Dondurucu soğuk. Kuzey rüzgârı esiyor, yani *karayalı* [karayel], soğuktan titriyoruz, hastalanıyoruz. Hep

Hıristiyan, çoğumuz yani, çalışırdık evlerde. Çoğu bizimkilerdi doğruya doğru. Türkler kızlarını bırakmaz. Eh. Yalnız bazı Anadolulular, içeriden Doğu Anadoludan, şark tarafından, Diyarbakır, Urfa, Bitlis öyle, bazı yetimler, bazı Ermeni çocukları, bazı Kürtler, çok küçük Kürt turfanda kızcağızlar. Onlar da ya evlerinden kovulmuş olurdu ya da en çok birileri onları aldatmış olurdu. Kurnaz pezevengin biri onları kandırıp bir elbise giydirir, biraz doyurur, trene bindirir buraya İstanbul'a gönderirdi. Sonra onları evlere, işe sokar ve kesesini doldururdu. Anaları çok çocuk doğurdukları için onları aramazdı bile. "Daha çok var" derlerdi. Büyük aileler, doyuracak çok ağız.

Evlerde çalışanlar çoktu. Epey Ermeni. Yerli Museviler. Birkaç İtalyan, güzel vücutlu, güzel gülüşlü, bakımlı kadınlar. Tek tük bir Fransız. Bunlar böyle şeyleri bilir ve sigara ve içkiyi severlerdi. Likör ve sert sigaralar içmekten her taraf duman doluydu.

Yan taraftaki evde çok sert bir kadın otururdu. Türktü. İki üç evi vardı ve iyi paralar kazanırdı. *Ateş* derlerdi ona. Ateş ne demek biliyor musun? Ateş, *fotya* demek. İçinde alevler yanardı, öyle becerikli bir kadındı. Gözünü sana diktiğinde seni çarmıha geriyor. Bitiyorsun. Gidiyorsun. Kendini kaybediyorsun.

Bizim evin alt katında iki Rum kadın oturuyordu. Söylüyorum ve utanıyorum. Ama Poli'de böyleydi, hayatımız böyleydi. Rumlar gitmeden önce, Yunanlılar ezilmezden önce, bütün para, bütün ticaret Rumların elindeydi. Bizim yani. Çok kazanıyorlardı. Bütün mesleklerde bizimkiler birinciydi, yetişilmez. Türkün aklı Rumun kafası gibi olamaz. Bazen, bir Türk de büyük işlere karışırdı, bilmediği işler, yüzüne gözüne bulaştırırdı, bozardı. "Çük sünnetli işler mihnetli," biz Poli'de böyle deriz.

Komşuları anlatıyordum. Madam Despina. *Kara* Despina derlerdi ona. Zengindi, çok zengin. Mahallemizde dört tane evi vardı, onları çalıştırıyordu. Çok şişman bir kadındı, kocaman kalçaları vardı. Yürümez, hep otururdu. Ve sert bir insan. *Kara* Despina. *Yavuz* Despina. Bütün gün yemek yer, elinde bir mecmua, o mecmuayla yelpazelenirdi, serinlerdi. Kendi çalışmıyordu. Küçüğü işe koşturuyordu. Beslemesiydi, evlatlık almıştı. Ellerini çırpar, *kapıcı* hemen yukarıya çıkar ve ona gidip en iyi yemekleri, en lezzetli kebapları getirmesini emrederdi; ağır yemekler, Aksaray'dan *lahmacunlar* falan, bunlarla doyururdu doymaz karnını. Üstüne de tatlılar ve şerbetler. *Sultan* gibi yaşıyordu, *valide hanım* gibi. İstanbul'un iyi tatlıcılarına akşamdan sipariş verirdi. Bir-iki kilo *güllaç*, kaymaklar, aşureler, fıstıklı *saray sarmalar*, pekmezler. Böyle güzel tatlıları ve Allah'ın bütün *bereketlerini* satın alabilirdi parasıyla. Kendi adamları vardı, *hizmetlileri*, onun bütün hatırlarını yapardı. O ne derse, canı ne çekerse, *baş üstüne hanımefendi*. Bir tek sözü onlar için *padişah* fermanı gibiydi. Ona hizmet eden bir sürü –affedersin– *ibneleri* vardı. Gönderirdi onları Mısırçarşısına

ve Poli'nin en seçme şeylerini elinin içine koyarlardı. Ama sana bir tatlı ikram etmek, bir bardak içecek su vermek ağırına giderdi. Kimseye günahını bile vermezdi. Kıskançtı bir de. Bütün öbür kadınları kıskanırdı. Ne oldu? Gözü de *tamahı* da toprağın altında doydu. O da toprak yedi ve huzur buldu, yıllar oluyor.

Kadınların çoğu Rumdu. Bizimkilerden. Birinin anası Rum, babası Ermeniydi, öbürünün babası Rum anası yabancı, biri böyle, öbürü şöyle, bazısı anadan babadan Rum. Poli'den, Poli'nin köylerinden. Yeniköy'den, Kuzguncuk'tan, Üsküdar'dan, Yedikule'den, Pera'nın içinden, Beyoğlu diyorlar şimdi, çoğu Konstantinopolis'in merkezinden. Ama korkuları vardı. Korkuyla çalışıyorlardı. Bizden biri onları tanır diye. Biraz da papazlardan, despotlardan korkuları vardı. Hıristiyandılar. Arada Patrikhane de var, muhtarlar var, Rum beyler. Türkler bilirdi. "*Sizin güzel, bizim lapa, bizim battal*," yani sizinkiler güzel, bizim Türk kadınları şişman, ağır, battal derlerdi. Bi-

zimkileri iyi titiz ev kadını olarak bilirlerdi. Ve öyleydi. Onlara saygı duyuyorlardı. Bir Türk için bir Hıristiyan almak büyük bir şeydi. Öf, bir de bir Rum kadınla arayı bulup evlense büyük keramet. Kadın Hıristiyanlıktan çıkıyor o da, Müslüman, "*sevap*" kazanıyor. O "*sevapla*" da artık bir ayağı Cennette. Allah onu kabul ediyor, yanına alıyor.

Türkler onlara hürmet ediyorlardı. Elişi yapıyorlardı, örgü örüyorlardı çünkü. Adamlar onları görmeye geliyordu, seyretmeye, odaya götürmek için birini seçmeye, o da büzülmüş taburesinde oturup dantelciğini örüyordu, çeyizini hazırlıyordu. Mutsuz, zavallı, fakirdiler.

Despina, Kara Despina ile bizim altta oturan Eleniça da öyle; yetim, zavallı, neydi, onaltı onyedi yaşında bir kızcağız, sarışın, sıska, hoş bir kız. Dantel örmeyi iyi biliyordu. Fakat şarkı da söylerdi. Pencereye çıkıp şarkı söylerdi. Saksıları vardı sardunya dolu ve

onları hep suluyordu, serinletiyordu, hep elinde sulama kovasıyla bekliyordu ve güzel şarkılar söylüyordu, her zaman Yunanca. Eleniça'nın bu dünyada kimsesi yoktu. O da zavallım yabancı ellerde büyümüştü. Onu yerli bir kadın hizmetçisi olarak almıştı, ona çok eziyet etmiş, o kadar çok ki kaçmaya karar vermiş. Sonra bu Despina'nın eline geçti. Kızı yanına aldı, işini yapmak için, ondan faydalanmak için. Çok gençti, sevimliydi ve müşterileri onu seviyordu. İşini keyifle yapıyordu. Çok sevecen, çok tatlıydı. Madam da ona öyle öğretti. Tabi. Aşağıdan gençler, delikanlılar geçtiğinde o yukarıdan bağırıyordu, "*ela edo, ela edo, ucuz, ucuz,*" yani buraya gel, buraya gel. Türkçe ucuz kelimesini biliyordu ve onları yukarıya çekmek için söylüyordu. Taş bebek gibi kızdı ve onu tercih ediyorlardı. O zamanlarda da bir şey çıkardılar, yani Eleniça'nın söylediği insanların ağzında bir şarkı oldu. "*Elado Türküsü.*" Ünlü bir Türk müzisyen yazdı ve şarkı çok biliniyordu. Bütün Poli söylüyordu:

Sevdim seni ah neredesin Eleni,
İkimiz, ikimiz, ah dön bana,

Sevdim seni, ah nase pu Eleni
Mazi mazi, ah dön bana, kaimeni

Evleri olan ve onları işleten kadınların devletle ilişkileri iyiydi, subaylarla sohbetleri vardı. Karakola girip çıkıyorlardı. Dokunmak isterse, zarar vermek isterse, onlar iyi bir bahşiş verip üstünü kapatıyorlardı. Her ay da ödeme yapıyorlardı, belediye bir haraç kesmişti, polisleri de içeriye alıp en güzel kızları bedava veriyorlardı, ondan sonra bütün pisliklerini kapatıyorlardı. Biz ellerinde oyuncaktık. Yüzde alıyorduk. Ufak bir şey veriyorlardı. En çoğunu onlar tutuyordu. Bir kısmını da devlete veriyorlardı. *Hanutçuları* da vardı, onlar da komisyon alıyordu. Biz en son basamaktık, bizim laf söylemeye sıramız gelmezdi, kimse de bir şey anlatmazdı. Haklı da olsan, hakkını nerede bulacaksın. Kim senin tarafında yer alacak? Nereye gideceksin? Biri *kaltak* der, öbürü *orospu*, biri *namussuz kadın*, öbürü *putana* [orospu], biri *kahpe Çika*, öbürü *fahişe Çika*. Fahişe Çika, güzel bir şey mi bunu duymak? Bu en büyük hakaret.

Benim canım yok muydu? Yok muydu şerefim? Sanki ben bir aile babasının kızı değil miydim? Ninemin babası altın kemer takarmış derlerdi, o kadar iyiydi durumu, o kadar tanınmıştı köylerimizde. Yerliler ona Kostika efendi diye seslenir ve onu görünce *temenna* ederlermiş. O kadar iyi *terbiyesi* varmış, iyi davranırmış herkese.

Bir ana doğurmadı mı beni ki bu kadar çektim? İki tane külhanbeyi vardı. O zamanlar Poli külhanbeyi doluydu. Biri Arnavuttu, adı Gekas, ötekisi Rum, Petros. Yakışıklı Petrakis. Herkes titriyordu ondan, kızarsa ne menem olur, kim bilir nasıl intikam alır ve nasıl bir ölüm gelir elinden. Tabanca da taşırdı, kuşağında da bıçaklar saklardı. Bir gün bu ikisini galeyana getirdiler, kavgaya ittiler. Kim kimi vurursa, ikisinden biri öbürünü bıçaklayıp ortadan kaldıracak. Biri ortadan kalkacak, en kuvvetli, en delikanlı olan belli olacak, bir kız ona gıpta edecek, o onu kanatlarının altına alacak, ona bakacak, onu *yavuklusu* yapacak, para kazanacak.

Benim bahtım bu Petrakis'ti. Ben yirmi yaşındaydım, o yirmiüç ya da yirmidört. *Delikanlıydı*, çok yakışıklı bir genç, *parlak çocuk*, boylu poslu. Tatavlalıydı*, çok fakir bir aileden. Ama başı beladaydı, çok kötü belada, hem karaborsayla hem kadınlarla hem kumarla, her şeyle.

Doğrusu beni seviyordu. Hep okşardı, canım kızım derdi, yalnız işini yapmak için gelen öbürlerini unutturdu. *Edepsiz* oluyorlardı bazen, serseri, küfür savururlardı, *git kaltak*, *pis amcık*, *kaldırım kargası*, ne bileyim, öylesine, sen ona bir şey yapmadan. Gelirdi, haftada iki defa, üç defa, beni bu madamdan alırdı, evden, iyi bir elbise giyeyim, çıkalım, yemek yiyelim, içelim, vapura binelim karşıya adalara, Antigoni'ye, Pringipo'ya** gidelim diye. Sinemaya götürürdü beni film seyrederdik. Ya Lâle Sinemasına ya Saray Sinemasına – en güzel filmler orada oynardı, yabancı ve

** Tatavla, Kurtuluş semtinin eski adıdır. 19. Yüzyılda nüfusunun ezici çoğunluğu Rum olan semt bu nedenle bazen "Küçük Atina" olarak da anılırdı. 1929'da semti kasıp kavuran büyük yangının ardından gerçekleşen inşa faaliyetleri sırasında semte bugünkü adı verildi –yn.*

*** Burgaz ve Büyükada –yn.*

Türk. Ama para da alıyordu, cebinden harcamıyordu, bir şey ödemiyordu. Bunların aradıkları seni almak, ev kurmak değildi, para alıyorlardı. Ona kaç kere söyledim, kaç kere yalvardım. Petraki dedim, al beni *delikanlım*, kocam ol. Allah için gel bir ev kuralım. Ama yalan söylemedi, hayır, seni alacağım falan demedi. İstemiyordu. Ben evlenmem diyordu. Ben bu işe gelmem. Para kazanıyorlardı. Ben kumbaraydım, Eftalya *Bankası*. Başkalarından da alıyordu, başka kadınları da vardı... Vardı herhalde? O da öylesine gitti, rüya gibi, *geldi geçti*. Birden karşıma çıktı, öylecene birden kayboldu. Aniden. Bir muamma. Aradım. Bulmaya çalıştım. Peşine adamlar koydum, bulamadılar. Yer yarıldı onu yuttu. Belki kodese girdi, belki onu öldürdüler, yok ettiler. Bir daha bana görünmedi, eve bir daha ayak basmadı. Kayboldu.

Petraki dostum olduğu zaman biraz daha iyiydi hayatım. Madam ondan azıcık korkuyordu. Sonra kötüleşti her şey. Hayatımdan bıktım. Allah benden tiksin-

di ben de Allah'tan derler ya. Çok çektim. Günlerden bir gün eve üç tane paralı adam geldi, kuşaklarında altın zincirlerle saatler asılı, güzel saatler, güzel elbiseler ve beni istediler. Pazarlık yapmaya başladılar. Tam pazarlık yaparken tesadüf içeri girdim ve gizlice dinledim, *kerhaneci* madam şu kadar istiyordu, beyler bu kadar veriyordu. Sonunda arayı buldular, bilmem kaç kuruşa. Madam "*tamam*" dedi. El şıkıştılar. "*Buyurun,* alın, sizindir" dedi. Ama ben araya girdim o zaman. "İyi" dedim, "siz arkamdan pazarlık yapıyorsunuz benim haberim yok. Ne bileyim ben siz bana ne oyunlar oynayacaksınız? Kabul etmiyorum."

"İyi" vakit geçireceksin dedi biri. "İyi de para alacaksın." Ve sonra işin aslı belli oldu. Dediler ki seni alacağız, ortaya koyacağız. Biz üç tane zengin çiftiz. Seni iyi bir eve götüreceğiz. Hepimiz beraber oynayacağız. Işıkları söndüreceğiz ve kim isterse öbürüyle ne isterse yapacak. Benim öyle şeyler hoşuma gitmez. Ne bileyim? Duydum ki böyle şeyleri başka yerlerde yapıyorlar, uzakta, Anadoluda bazı köylerde. Orada *Aleviler* evlerde toplanıyor ve erkekler ile kadınlar beraber,

çiftler karı koca oturup şarap ya da rakı içiyorlar ve *âlemler* yapıyorlar. Ve mumu söndürünce, ona '*mum söndü*' diyorlar, o vakit her şey serbest, herkes seçiyor ve başkasının karısıyla keyfini yapıyor.* Çok korktum. Çığlık atmaya başladım. Ben böyle maksatlara karışmam dedim, bunların bana ne yapacağını biliyorum ben ve gitmedim. Çok kötü durumlara düşmüştüm. Artık gidebilmek için, bir hayrımın, bir ev, bir şeyimin olması için biraz para biriktirmeye, keseciğimi doldurmaya çalışıyordum.

Kadınlar hastaydı, kötü şeyler oluyorduk. Doktorlar vardı o zamanlar da, hem erkek hem kadın doktorlar, ama bütün hastalara çare yoktu. Doktorlar Poli'de çoktu, ama hangisi bize gelecekti ki? Hayatı-

* *"Mum söndü" yüzyıllar boyunca özellikle Sünniler arasında Alevileri itham etmek için yayılmış bir suçlamaydı. Bu mit özellikle Osmanlı-Safevi çekişmesi sırasında Alevilerin katlini meşrulaştırmak için kullanılmıştır. Bu asılsız ithama (modern söyleyişle "nefret söylemine") ve benzerlerine bu anlatıda da rastlanması, bunların Sünni dışı topluluklarda da yaygınlaşmış olduğunu ortaya koyuyor –yn.*

mızın değeri yoktu, iki kuruş bile değeri yoktu. Köpekler gibi. Bir Yahudi kadın gelmişti, kafayı oynattı. Ağzına geleni söylüyordu. Delice şeyler. Türk kadınlar onunla dalga geçiyordu. "*Deli oldu*" diyorlardı. Adı Rebeka'ydı. Uzun boylu, iri yarı anaç bir kadın, yürürken güzel sallıyordu kalçalarını, çakır gözlü. Bu hastalık buldu onu, *skulamento* dediler, belsoğukluğu. O vakit bundan ölürdün. Onu aldılar, götürdüler, bir daha görmedik.

Hayatım geçti, rüzgâr gibi geçti. Anlamadan. Çarçabuk. Bu kadar eziyet, yani bazı günler yüz yıl gibiydi. Gene de geçti, gitti. Geldik, gideceğiz. Palamar bağlamayacağız ya. *Ecel. Ecelimize gideceğiz.* Yalanı yaşadım, yalanı anladım. Ben sandım ki bana konuşan, bana iyi davranan herkes güvenirsem, kalbimi açarsam arkadaşım olacak. Ben canımı veriyordum, feda ediyordum kendimi. Ama onların aklı başka yerlerdeydi, başka şeyler düşünüyorlardı. Kurnaz adam kurnazdır, şeytandır. Kurnaz adam iyi adam olmaz, adam olmaz bir kere. Bazen bir Türk bile, bu bizim "köpek" dediğimiz "eşek" dediğimiz bir Türk bile ikonalara tapan bir Hıristiyandan daha iyi olabilir.

Ben arada sırada kiliseye giderdim. Bir gün Balat dedikleri yerin orada, Fener'de bir kiliseye, Vlaherna'ya gittim. Meryem Ana'nın veda yortusuydu.* Yürürken terlemeye başladım ve bir bakkala girdim, "bir limonata ver serinleyeyim, yanıyorum" dedim. "Limonatam yok" dedi. Ben de susuzluktan kavrulmuş, sinirlerim de vardı, öylecene az bir şey, bir küfür attım, kötü bir şey değil, ama Türkçe söyledim, öyle küfür gibi bir şey. Bakkal da çok yaşlı bir adam, muhterem bir ihtiyardı, şalvarlı, sarıklı, sakallı. Küçük bakkal dükkânı Panayia Vlaherna'ya** çıkan sokaktaydı. Ayağa kalktı "tüh sana" dedi, "utanmıyor musun biraz? Hıristiyan değil misin sen, Hazreti İsa'dan korkmuyor musun?" Yerli

---

** Rivayete göre öleceği kendisine haber edildiği zaman Meryem Ana önce dua eder ve Havarileri huzuruna toplar. Kendisi Yetsimani'de bir mezara yerleştirilir, üç gün sonra bu mezar açıldığında Meryem Ana'nın naaşının burada olmadığı görülür. Meryem gökyüzüne kabul edilmiştir. Meryem Ana'nın ölümlü dünyaya veda etmesi "Kimisis tis Theotoku" adıyla anılan ve her sene 15 Ağustosta kutlanan önemli bir dini bayramdır –yn.*

*** Panayia Vlaherna, Ayvansaray'da bulunan ve Rumlar için dini önemi büyük olan bir kilise ve ayazmadır –yn.*

olmadığımı anladı. "Nasıl küfür edersin?" dedi, "nasıl kötü sözler söyleyip kiliseye gidersin? Ayıp" dedi, "*günahtır, günah*, Meryem Ana yakar seni." Kafamı önüme eğdim ve yola koyuldum. Eski Türkler böyle saf, böyle dindar insanlardı. Allah korkusuyla yaşıyorlardı. Haksızlık döner seni vurur – öyle derler. Hıçkırık tuttuğunda ve durmadığında "*hak yedim*" derler, birinin hakkını yedim der ve kime haksızlık ettiklerini, ne kötülük yaptıklarını bulmaya çalışırlar. Sonra da tövbe ederler, nedamet getirirler, diz çökerler af şefaat bulmak için.

Sizin orada, Yunanistan'da, küfür daha kolaydır. Meryem Ana'ya, azizlere küfür ederler kolayca. Biz korkarız, çok korkarız. Tabi günahın da varsa! Derdin varsa, şikâyetin varsa, nereye gideceksin? Azize gideceksin. Kiliseye gideceksin.

Benim yüküm ağır, çok şeyler gördüm oralarda. Neler çekmedi ki bütün o kadınlar. Bütün millet-

lerden kadın vardı orada. Karamanlılar vardı, iriyarı kadınlar, Yunancayı *tarzanca* konuşurlardı, ne Yunancası, yani yarı Yunanca yarı Türkçe, daha çok Türkçe. Bağıra bağıra konuşur, durmadan haç çıkarırlardı. Ben böyle şeyleri sevmem. Madem ki bu işi yapıyorsun be kadın, ne diye haç çıkarıyorsun? İnsanların seni görmesi için mi? Bunlar böyle alışmıştı köylerinde, Anadoluda, inanıyorlardı.

Bir de birkaç tane Çingene vardı, Türk Çingenesi, çok değil azdılar. Kâğıthane'den Sulukule'den, o adım atmaktan korktuğun yerlerden, o kadar yabani, gidersen sağ salim döneceğini bilemezsin. Her yerden, bunlar her yerde dolaşır, Poli Çingene dolu. Bunların vatanı, Allah'ı yoktur. Türkler onlara yüz vermez. Onlara "*Allahsız*" derler, "*imansız*," inancı olmayan yani, bu büyük bir küfürdür. "*Kahrolsun, imansız, kahpe dinli*," bunlar beddua gibi, büyük küfür. Çok çekmiş kadınlardı onlar da. Ailelerinden kovulmuş. Çingeneler peşlerini bırakmıyordu. Birini ispiyonladılar, bıçak çekip doğradılar. Çingeneler hafiye koydular ve abisi onu çalıştığı yerde buldu, onu orada yakaladı ve öldürdü.

Kurban gitti canı. Yirmi yaşında. Dolapdere'dendi, hep Çingenelerin oturduğu yer. Pis mahalleler oralar, bir zamanlar Rumların olduğu Tatavla'nın altında. Panayia Evangelistria Kilisesinin olduğu yer, aşağıda. O oradan kaçmıştı, Dolapdere'den, dayaktan kurtulmak için, Çingenelerden çektiği azaptan kurtulmak için ve evde çalışıyordu – dedim ya, onu bulana ve bitirene kadar.

Neleri hatırlasın insan, neleri? Neyi tutacaksın, neyi bırakacaksın? Foni'yi tutayım. Foni bir *temiz kalpti*. Cebi delikti. Oraya girip bu işi yaptığına utanıyordu. Ve ismini değiştirdi. Zozo'ya çevirdi. Mahallemizde onu Matmazel Zozo diye biliyorlardı. Çok derdi vardı, durmadan iç çekerdi. "İnsanı ah bitirir," Türkler öyle der. "Arayan bulur" derler, "of çeken ölür" derler. Kısmeti açık değildi onun da. Dertten de tabi durmadan sigara içiyordu. Acıyordum ona. Acılar çekmişti ve merhametliydi. Zehri alıncaya kadar. Kezzabı içti ve bu *kahpe dünyada* azabı bitti.

İşte, böyle şeyler yaşadım, böyle şeyler gördüm. Kızlar vücutlarını beş kuruşa veriyorlardı, onları isteyenlere helal ediyorlardı, ihtiyar olsun, genç olsun, akıllı ya da *serseri*. Orada sen seçmiyordun ki, erkek seçiyordu. Paranı ödeyecek, seni satın alacak. Manava gidip zerzevat seçiyorsun, buna bakıyorsun ona bakıyorsun en iyisini seçiyorsun ya öyle. Onlar da hangisini arzu ederlerse, madamla konuşuyorlar ve *ister istemez* kızla odaya çıkıyorlar diyelim.

Evlere bazen ipsiz sapsızlar, hapisten çıkmış adamlar, kaçaklar, *kaçakçılar* gelirdi, ki yeleklerinin altında *saldırmaları* saklıydı. Bir hakaratler ediyorlardı kimi vakit, büyük hakaretler, İsa'ya sövüyorlardı, azizlere sövüyorlardı, bazen de bıçak çekiyorlardı. Her gün karakoldan birileri gelip giderdi. Olan buydu. Hep korkuyla yaşadım ben. Başka bir şey de söylemeyeceğim.

Ne diyeyim ki? Buydu hayatım, neydi sanki! *Salozlarla* başım belaya girdi, delilerle uğraştım. Bir boktan bir boka. Çok çile çektim. Arkamdan hep *dedikodu*. Dilimi istediğim gibi konuşamadım. Yabancı bir milletin içinde yaşadım. Hayatım kalbimde bir dikenle geçti. *Yalan dünya*. Zaman zaman göğsümde bir ağırlık. İsa gibi. Bir çarmıh mı vardı sırtımda, bir kaya mı? Ne biliyordum ben? Bulaştım. *Kısmet.* Şimdi *Pontus*'ta olsam torunlarım olurdu, onlara bakardım, okulda alfabelerine, oyunlarına yardım ederdim onlara. Bir meşgalem olurdu, bir işim olurdu. Bu yalnızlık yemezdi beni, bu kimsesizlik. *Çare yok.* Şimdi artık bunların ayaklarının altındayım. Fındık ağaçlarım olacaktı, fındıklarım olacaktı, onları satıp yaşayacaktım, en güzel fındık bizim yerlerde çıkar. Ticaret yaparlar, yurtdışına, her yere. Güzel palamutumu yiyecektim, kiremitin üstünde pişirecektim taze taze, hamsiyi pişirecektim, ondan güzel pideler yapacaktım. Ya da Atina'da olsaydım. Yunanistan'da olsaydım. Yunanistan, Atina, Yunanca işitseydim, yalnız Yunanca. Bir köy de olsaydı, küçük bir köycük. Yunan sigarası içseydim. Sizin oralarda ölseydim, serbest olsaydım, serbest ölseydim...

FAHİŞE ÇİKA

THOMAS KOROVINIS

Eftalya (namı diğer Çika) ailevi ve tarihi şartların İstanbul'a getirdiği "bir Anadolu kızı." Burada yaşadığı çeşitli serüvenlerden sonra Galata genelevlerinin sakini olmaya kadar varan 'anonim' hayat öyküsünü İstanbullu Rumların yerel söyleyişleri, çeşitli Türkçe deyimler ve Pontusça kelimelerden oluşan zengin dilinden dinliyoruz.

Eftelya'nın hikâyesinin içinde çağdaş Türk-Yunan tarihinin birçok mihenktaşı beliriyor ve İstanbul'un son yüzyılının toplumsal hayatının karakteristik figür ve olayları önümüze seriliyor.

